

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กลุ่มชาติกรรม. สัจจะชีวิตของพระโพธิ์ธิ์น. กรุงเทพมหานคร : พุทธบุษยามการพิมพ์, ๒๕๒๕.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. คิดทึ่งกับพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยามรัฐ, ๒๕๒๓.
- กลุ่ม วิชาโบล. ประสบการณ์จากวิญญาน. พระนคร : ศูนย์การพิมพ์, ๒๕๑๑.
- ชูเมกเกอร์, อี.เอฟ. แผนทีคนทุกข์. แปลโดย วิศิษฐ์ วัจวิญญู. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเคล็คไทย, ๒๕๒๔.
- ชูเมกเกอร์, อี.เอฟ. งานกับคุณค่าของชีวิต. แปลโดย พระประชา ปสนธิ์โม กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๒๔.
- กิเรก ชัยนาม. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. พระนคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๐๔.
- บุญมี เมฆางกูร. ที่แต่ไสยศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์. พระนคร : สุทธิสารการพิมพ์, ๒๕๒๒.
- ผู้เขียน. ทางเอกภาค ๑. พระนคร : โรงพิมพ์ทองภาพสุวรรณ, ๒๕๒๑.
- ผู้เขียน. ทางเอกภาค ๒. พระนคร : โรงพิมพ์ทองภาพสุวรรณ, ๒๕๒๒.
- ผู้เขียน. ทางเอกภาค ๓. พระนคร : โรงพิมพ์ทองภาพสุวรรณ, ๒๕๒๒.
- พระราชวรบุญ. สถาบันสงฆ์กับสังคมปัจจุบัน. พระนคร : มหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗.

พระราชกรณียกิจ. พุทธธรรม. ฉบับปรับปรุงแก้ไข. กรุงเทพมหานคร : คณะธรรมจริยธรรม.

๒๕๒๕.

พระธรรมมหาวิธานุวัตร. วิสุทธิธรรมคุณ. พระนคร : ลูก ส.ธรรมภักดี, ๒๕๑๐.

พุทธทาสภิกขุ. ภาษาคน - ภาษาธรรม. พระนคร : สำนักหนังสือธรรมบุชา, ๒๕๒๐.

พุทธทาสภิกขุ. ธรรมะน้ำ "ล้าง" ธรรมะโคลน. กรุงเทพมหานคร : สำนักหนังสือธรรมบุชา.

๒๕๒๕.

พุทธทาสภิกขุ. อานาปานสติภาวนา อบรมภิกษุ ณ สวนโมกข์ ฯ ในพรรษาปี ๒๕๐๒. ไซยา :

คณะธรรมทาน, ๒๕๑๕.

โพธิรักษ์. "คน" คืออะไร ทำไมสำคัญนัก. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มูลนิธิธรรมสันติ, ๒๕๒๕.

โพธิรักษ์, พระ. คืนมันออกมาจาก "ศีล". พระนคร : โรงพิมพ์ทองภาพสุวรรณ, ๒๕๑๕.

มหาประยุทธ์ ปยุตฺโต, พระ. "บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน". ใน บันทึกการ
สัมมนา เรื่อง พุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน. พระนคร : สยามสมาคม, ๒๕๑๓.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. การศาสนา, กรม. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง. เล่ม ๑๔
พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๒๕.

สิทธิสังจะ วิมุตตินันท์, ผู้เรียบเรียง. ปัญหาสังคมที่แก้ไม่ได้ เพราะการศึกษาศาสนา
ผิดพลาด. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มูลนิธิธรรมสันติ, ๒๕๒๕.

โสภณคณาภรณ์, พระ. "พระหรือมาร" ใน โพธิรักษ์ อริยะแห่งสันติอโศก ศาสถามหาภักย.
หน้า ๑๓ - ๒๒. พระอนันต์, ชยานนุโธ, ผู้เรียบเรียง กรุงเทพมหานคร :
บริษัทพิมพ์การพิมพ์, ๒๕๒๕.

ส.ศิริรักษ์. "๕๐ ปีสวนโมกข์และท่านพุทธทาส". ใน พุทธทาสกับคนรุ่นใหม่ : เมื่อคน
หนุ่มสาวถามถึงรากความเป็นไทย. หน้า ๓๓๓ - ๓๗๗. กรุงเทพมหานคร :
มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๒๖.

อนันต์ ชยানันโท, พระ. โพธิรักษ์. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิชการพิมพ์, ๒๕๒๕.

อนันต์ ชยานันโท, พระ. ภัยโพธิรักษ์. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิชการพิมพ์, ๒๕๒๕.

อโศก. กัญควยถา ๑๒. พระนคร : โรงพิมพ์ทองภาพสุวรรณ, ๒๕๑๕.

อาภรณ์ พุกกะมาน, ผู้เรียบเรียง. สมาธิพุทธ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มูลนิธิ
ธรรมสันติ, ๒๕๒๖.

อาภรณ์ พุกกะมาน, ชัยพร วิชชาวุธ และเกียรติ เปเมกิติ. การศึกษาการสอนศีลเพื่อ
สร้างเสริมพุทธธรรมจริยาในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญผล,
๒๕๒๕.

บทความ

เสนต์ จามริก. "ปัญหาการพัฒนาในสภาพการเมืองไทย". รัฐศาสตร์สาร (กันยายน -
ธันวาคม, ๒๕๒๕) : ๑ - ๕๓.

เอกสารอื่น ๆ

ตะวัน เกียรติบุญญาฤทธิ. "การศึกษาเปรียบเทียบศีลวัตรและบทบาททางสังคมของพระ
ชาวอโศก กับพุทธบัญญัติ". วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
ศาสนาเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๕.

มารค ทามไท. "ความเชื่อกับความเป็นเหตุผล". งานวิจัยที่ระหว่างลาเชื่อมความรู้
วิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

ชาวออสเตรีย. กฎและระเบียบของชาวออสเตรีย. กรุงเทพมหานคร . มูลนิธิธรรมสันติ, ๒๕๒๔.

ชาวออสเตรีย. ประมวลข่าวและบทความจากหนังสือพิมพ์ กรณีกล่าวหา "สันติออสเตรีย" เป็นสงฆ์
เถื่อนและเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศไทย. พระนคร : มูลนิธิธรรมสันติ,
๒๕๒๕. (โรเนียว)

วารสารรายเดือน. "สารออสเตรีย". ปีที่ ๑ - ๕ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มูลนิธิ
ธรรมสันติ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๕.

วารสารรายสามเดือน. สัตตศาสนา แสงสุญ. ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๕. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มูลนิธิธรรมสันติ.

ภาษาอังกฤษ

Books

Ambrose, Alice; and Lazerowitz, Morris, eds. Ludwig Wittgenstein :
Philosophy and Language. New York : Humanities Press Inc.,
1972.

Ayer, A.J. Language Truth and Logic. New York : Dover Publications
Inc., 1952.

Caws, Peter. The Philosophy of Science : A Systemic Account.
Princeton : N.J., Van Norstrand, 1965.

Edwards, Rem B. Reason and Religion : An Introduction to the
Philosophy of Religion. New York : Harcourt Brace Javanovich
Inc., 1972.

- Flew, Antony ; Hare, R.M. ; and Mitchell, Basil. "Theology and Falsification". In The Philosophy of Religion, pp. 1 - 12. Edited by Basil Mitchell. London : Oxford University Press, 1971.
- Hick, John. "Theology and Verification." In The Philosophy of Religion, pp. 53 - 71. Edited by Basil Mitchell. London : Oxford University Press, 1971.
- Jones, O.R., ed. The Private Language Argument. London : Macmillan, 1971.
- Kenny, Anthony. Wittgenstein. Middlesex : The Penguin Press, 1980.
- Kuhn, Thomas S. The Structure of Scientific Revolutions. 2d ed. Chicago : The University of Chicago Press, 1970.
- Mackie, J.L. "The Paradox of Confirmation." In The Philosophy of Science, pp. 165 - 176. Edited by P.H. Nidditch. London : Oxford University Press, 1968.
- Merton, Robert K. Social Theory and Social Structure. New York : The Free Press, 1968.
- Pitcher, George, ed. Wittgenstein : The Philosophical Investigation. London : Macmillan, 1970.
- Scotter, Andrew. The Economic Theory of Social Institution. Cambridge : Cambridge University Press, 1981.
- Stove, D. "Hume, Probability and Induction". In Hume. Edited by V.C. Chappell. London : Macmillan, 1970.

Vesey, Godfreg, ed. Understanding Wittgenstein. New York : Cornell University Press, 1976.

Wisdom, John. "Gods". In Philosophy of Religion, pp.340 - 349.
Edited by George Abernethy and Thomas A Langford. New York : The Macmillan, 1962.

Wittgenstein, Ludwig, Tractatus Logico - Philosophicus. Translated by D.F. Pears and B.F. McGuinness. New York : The Humanities Press, 1969.

Wittgenstein, Ludwig, Philosophical Investigations. Translated by G.E.M. Anscombe. 2d ed. New York : The Macmillan, 1967.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความเป็นมาและบทบาทของชาวอโศก

"ชาวอโศก" เป็นชื่อที่ข้าพเจ้าเรียกตนเอง ของพุทธบริษัทกลุ่มหนึ่งภายใต้การนำของ พระโพธิรักษ์ ปัจจุบันมีสาขายู่ ๔ แห่ง คือ พุทธสถานสันติอโศกที่กรุงเทพฯ พุทธสถาน ศาสลืออโศกที่นครสวรรค์ พุทธสถานศีระอโศกที่ศรีสะเกษ และพุทธสถานปฐมอโศกที่ นครปฐม แต่เนื่องจากชาวพุทธกลุ่มนี้มีศูนย์กลางการทำงานอยู่ที่พุทธสถานสันติอโศก จึงเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในนามของ "สำนักสันติอโศก"

ประวัติของพระโพธิรักษ์

พระโพธิรักษ์ซึ่ง เป็นผู้ก่อตั้งและเป็นผู้นำของกลุ่มชาวอโศก เดิมชื่อนายรัก รักพงษ์ เกิดเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๔๗๗ ณ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นบุตรของนายทองสุข แซ่โจ้ว และนางบุญโฮม รักพงษ์ แต่บิดาถึงแก่กรรมตั้งแต่ตอนที่ท่านมีอายุไม่ถึงขวบ จึงอยู่กับบิดา เลี้ยงชื่อ สิบโทเจย รักพงษ์ มาตลอด

โดยพื้นเพเดิมบ้านมีฐานะปานกลาง แต่ต่อมาฐานะทางเศรษฐกิจของ ครอบครัวตกต่ำลง จึงทำให้ต้องหักช่วยตนเองและช่วยงานทางบ้านมาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก หลังจากเรียนจบชั้นมัธยมปีที่ ๒ ณ โรงเรียนเบญจมมหาราช จังหวัดอุบลราชธานีแล้ว นายรัก ได้เข้ามาศึกษาต่อที่วิทยาลัยเพาะช่าง ระหว่างที่เรียนอยู่นี้ก็ทำงานพิเศษเพื่อหารายได้จุนเจือตนเองด้วยการรับจ้างซีจิกเรียนส่งหนังสือพิมพ์ไปด้วย

หลังจากที่เรียนจบแล้ว ได้เข้าทำงานที่บริษัทไทยโทรทัศน์จำกัด เป็นนักจัดรายการ โทรทัศน์ ทั้งรายการเด็ก รายการทางการศึกษา และรายการทางวิชาการ ตลอดจนทำงาน

ดูรายละเอียดใน กลุ่มอนุชาธรรม, สังขะชีวิตของพระโพธิรักษ์ (กรุงเทพฯ : พุทธบูชาการพิมพ์, ๒๕๒๕).

พิเศษอื่น ๆ อีกหลายอย่าง เช่น เป็นครูสอนศิลปะ เป็นนักประพันธ์โดยใช้นามปากกาต่าง ๆ และเป็นนักแต่งเพลง

ในระหว่างที่ทำงานอยู่นี้ นายรักเริ่มให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องของจิตเป็นอย่างมาก ทั้งในแง่ของวิทยาศาสตร์และในแง่ของไสยศาสตร์ เคยไปฝึกหัดวิธีสะกดจิตจากสถาบันค้นคว้าทางจิต ซึ่งมีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นแพทย์ นายรักได้ทดลองฝึกหัดจนมีความเชี่ยวชาญในการสะกดจิตแบบนี้^๑

ต่อมาก็ได้ให้ความสนใจในเรื่องจิตเพิ่มขึ้นจนหันมาทดลองศึกษาในแง่ของไสยศาสตร์ มีการทรงเจ้าเข้าผี ผูกสมาธิ ไปเที่ยววนรก - สวรรค์ ตลอดจนเล่นฤทธิ์ เล่นเดชแบบต่าง ๆ อาทิ อยู่บนกองกระพิน การรักษาไข้ รศน์มามนต์ ปลุกเสกเครื่องรางของขลัง ทำนายเหตุการณ์อนาคต ฯลฯ ซึ่งก็ประสบความสำเร็จในการฝึกฝนกระทำสิ่งเหล่านี้ จนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันในนามของอาจารย์ใหญ่ทางด้านไสยศาสตร์^๒

อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ได้อศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับจิต ทั้งแบบที่เป็นวิทยาศาสตร์และไสยศาสตร์จนถึงจุดอิ่มตัว นายรักก็เริ่มเกิดความเบื่อหน่ายและไม่เห็นหนทางว่าวิถีทางเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจเรื่องของจิตได้อย่างละเอียดชัดเจน แม้จะสามารถอาศัยพลังทางจิตไปใช้ทำอะไรได้แปลก ๆ หลายอย่างก็ตาม แต่ยิ่งศึกษาปฏิบัติต่อไปก็ยิ่งเกิดความมืดมนมากขึ้น ในที่สุดก็เลยวางมือจากการศึกษาสิ่งเหล่านี้ และหันมาใส่ใจกับการศึกษาหลักพุทธธรรมในส่วนที่ไม่ใช่ไสยศาสตร์^๓

^๑ เพ็ญอ่าง หน้า ๑๓๕ - ๑๓๗.

^๒ เพ็ญอ่าง หน้า ๑๓๗ - ๑๔๓.

^๓ ในวัฒนธรรมของสังคมไทยนั้น ยังเชื่อว่าเรื่องการฝึกสมาธิจนสามารถระลึกชาติไปเที่ยววนรกสวรรค์ ภูเขตการณอนาคต ฯลฯ เหล่านี้เป็นเรื่องของพุทธศาสนา ซึ่งในทัศนะของพระโพธิรักษ์เห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของไสยศาสตร์ ไม่ใช่พุทธศาสนาที่แท้จริง คุณเล่มเกิด หน้า ๑๔๕ - ๑๔๖.

นายรักได้ศึกษาหลักธรรมในพุทธศาสนาโดยการอ่านจากหนังสือหลายเล่ม และพิจารณาจับหลักได้ว่า แก่นสารสำคัญของคำสอนในพุทธศาสนาก็คือการสอนให้ตัดกิเลสนั่นเอง จึงได้เริ่มต้นฝึกฝนปฏิบัติคละในเรื่องต่าง ๆ ทั้งแต่การเลิกอบายมุขที่เคยหลงติด เช่น เลิกเล่นการพนัน เลิกดื่ม - เลิกเสพยา เลิกเที่ยวเตร่ ฯลฯ ในเรื่องอาหารการกินก็หันมา รับประทานอาหารมังสวิรัติ จำนวนมีก็ค่อย ๆ ลดลงจนเหลือเพียงวันละมื้อเดียว และกินแบบผสมเพื่อไม่ให้คิดในรูปรสของอาหาร ปัจจุบันเครื่องใช้ต่าง ๆ ทั้งเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยก็ใช้สอยอย่างสมถะ ส่วนเงินที่เหลือก็แจกจ่ายให้คนอื่นไป ในที่สุดแม้แต่คนรักที่ ทั้งใจจะแค้นงานค้ำยก็ค่อย ๆ บอกละไป และเมื่อฝึกฝนปฏิบัติถึงจุด ๆ หนึ่ง สุดท้ายก็รู้สึก หนอยู่ในโลกไม่ได้ มีความปรารถนาจะปลีกตัวออกจากโลกอย่างแรงกล้า

หลังจากที่ได้จัดการยกทรัพย์สินต่าง ๆ ให้พวกน้อง ๆ แล้ว นายรักก็ได้ลาออก จากงานทั้งที่กำลังประสบความสำเร็จอย่างสูงในธุรกิจบันเทิงตอนนั้น และไปสร้างกุฏิหลังเล็กๆ อยู่ในป่าแสม ณ วัดโคกการามเพื่อเป็นที่พักอาศัย ในตอนแรกก็ตั้งใจจะอยู่ในป่าที่นั่นคนเดียว ตลอดไป โดยไม่ปรารถนาจะยังเกี่ยวกับสังคมมนุษย์อีก แต่ก็ยังไม่คิดบวชเป็นพระภิกษุใน พุทธศาสนา

อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ได้ใช้ชีวิตในการปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด นายรักก็ได้ประจักษ์กับประสบการณ์ทางศาสนาบางอย่าง ถึงที่เจ้าตัวได้เล่าไว้ว่า

"... ภัยความแท่งสังขธรรม ภัยความยิ่ง ทุกข์ความแท่งคำสั่งสอนของ สมเด็จพระอนุดตรสัมมา สัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรามที่ผู้ใดยังไม่หยุดพากเหียร ก็ย่อมจะ ต้องได้รับผล ณ ทรามนั้น"

ภัยวาระ ภัยกาล ข้าพเจ้าจึงได้หมดกังวลา หมดความข้องใจ หมดความ กังวลต่าง ๆ ที่ได้กังวลถึงแท่งตน เริ่มเขียนหนังสือเล่มนี้มา

ดูเวลา ๒ นาฬิกา ของวันอังคารที่ ๒๗ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๓ ตรงกับวัน แรม ๒ ค่ำ เดือนยี่ ปีมะเมีย ข้าพเจ้าลุกขึ้นมา เดินออกจากห้องนอน เข้าห้องน้ำท่าธุระเบา

และ ณ บัดนั้นเอง ขณะที่ข้าพเจ้าปฏิบัติธรรมนั้น ณ ทันทีนั้น ความสว่างใด ๆ ก็บังเกิดขึ้น
กับข้าพเจ้า ถึงซาสุดท้ายที่ยังมีรูได้ ก็ลึกลง จบลง ณ ตรงนั้น ณ บัดนั้น ด้วยเวลานั้น

ความสว่างที่เกิดขึ้นในจิต เป็นอาการสว่าง อาการโล่ง อาการหลุด ที่มี
บรรยายออกมาเป็นภาษาไม่ถูก รู้แล้วว่า คนโล่งไปหมดเหมือนเปิดโลก รู้ได้ ณ บัดนั้นอย่าง
น่าประหลาดที่สุดว่า เราสิ้นกังวล ..."

หลังจากที่ได้ประจักษ์กับภาวะบางอย่างดังที่กล่าวมา ความตั้งใจแรกแรกที่คิดจะ
ปลีกตัวหลีกหนีจากสังคม โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับสังคมมนุษย์อีกก็เปลี่ยนไป ดังที่นายรักได้เล่า
ต่อไปนี้ว่า

"...และต่อจากนั้น เมื่อข้าพเจ้ากลับเข้าไปนอน ราลึกลงสภาพนี้อย่างบิดไปครู่ใหญ่
จึงได้คิดถึงใจทรมาน และตั้งใจจะคืนสัก ๓ นาฬิกาครึ่ง ขึ้นมาปฏิบัติจิตวิตรทมนตามที่เคย ระหว่าง
หลับได้มีนิมิตว่า ข้าพเจ้าไปสู่มานหญิงที่เคยรักคนหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้ที่ยังอยู่ห่างไกลธรรมอยู่มาก
ข้าพเจ้าพาออกจากบ้านนั้น ไม่พบหญิงนั้นคอก และข้าพเจ้าก็ไม่ได้ไปเพื่อหาผู้ใด เพียงมานั่ง
ไปเท่านั้น แต่เมื่อพนอนออกมาแล้ว ไฟก็ไหมไหมบ้านนั้นขึ้น ข้าพเจ้าจึงได้คิดว่า ควรจะเข้าไป
ไปช่วยเหลือบ้านที่ถูกไฟไหม้นั้น เพราะเป็นบ้านของคนที่เราเคยรัก แต่แล้วในจิตก็สำนึก
ออกมาว่า ไม่ถูกหรอก และเมื่อ มองเลยบ้านหลังนั้นไปสู่อีกไฟไหม้บ้านอื่นอยู่ด้วยทั้งนั้น
ผู้คนอยู่กลางไฟอีกมากมาย ข้าพเจ้าจะช่วยคนที่เคยรักคนเดียวนั้นไม่สมควร ถ้าจะช่วยก็ต้อง
ช่วยทั้งสิ้น

ณ บัดนั้น ข้าพเจ้าตื่นขึ้นมาตามเวลาที่ตั้งใจ ก็ตั้งใจได้ว่า คืออะไร ..."

^๑ ดู โฟชิริกซ์, "คน" คืออะไร ทำไมสำคัญนัก (กรุงเทพฯ : มุลินนิชธรรมสันติ,
๒๕๒๔) หน้า ๒๖๔-๒๖๕.

^๒ เพ็งอวาง หน้า ๒๖๖ - ๒๖๗.

หลังจากนั้น นายรักก็ตัดสินใจเริ่มบทบาทในการทำงานเผยแผ่พุทธศาสนาอย่างจริงจัง และได้บวชเป็นพระภิกษุโดยสมบูรณ์ในเวลาต่อมาอีกไม่นานนัก ขณะที่มีอายุได้ ๓๗ ปี ณ วัดอโศการาม เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๓ โดยมีพระราชวรคุณ เป็นพระอุปัชฌาย์ มีฉายาว่า โพรธิกชิต หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า "พระโพรธิกษ" "

ความเป็นมาของชาวอโศก

เมื่อเริ่มบทบาทในการทำงานเผยแผ่หลักธรรมทางพุทธศาสนา ตามแนวทางที่ท่านได้ประพฤติปฏิบัติ มาตั้งแต่สมัยเป็นฆราวาส จนประจักษ์กับภาวะแห่งความสิ้นกังวลในชีวิต กลุ่มคนที่เลื่อมใสศรัทธาในจริยวัตรของท่าน และได้ประพฤติปฏิบัติตามแนวทางที่ท่านแนะนำจนสามารถประจักษ์ผลแก่ตนเอง ก็เริ่มมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น บางคนเกิดความมั่นใจ สละเพศคฤหัสถ์ออกบวชเป็นพระภิกษุก็มี ที่ลานงานออกมาร่วมประพฤติปฏิบัติธรรมกับท่านก็มี ตลอดจนที่ยังทำงานอยู่ทางโลก แต่ให้ความสันทัดสนในค่านต่าง ๆ ก็มีอีกมาก ในที่สุดกลุ่มคนเหล่านี้ก็ค่อย ๆ รวมตัวกันมากขึ้นจนกลายเป็นกลุ่มเป็นก้อน และเรียกหมู่คณะของตนเองว่า "ชาวอโศก" เพราะขณะนั้นพระโพรธิกษพักอยู่ที่วัดอโศการาม และไปบรรยายธรรมที่ลานอโศกวัดมหาธาตุ จนมีผู้รู้จักกันมากมาย ฉะนั้นเลยถือเอาคำว่า "อโศก" เป็นชื่อเรียกหมู่คณะของตนเอง

การทำงานเผยแผ่พุทธศาสนาของชาวอโศกเป็นไปอย่างเข้มข้น และเริ่มมีความขัดแย้งกับฝ่ายผู้บริหารปกครองคณะสงฆ์ในหลายประเด็น จนในที่สุดภาวะขัดแย้งระหว่างพระชาวอโศกกับพระฝ่ายมหาเถรสมาคมซึ่งเป็นสงฆ์ใหญ่ที่สุดก็มาถึงจุดวิกฤติ เมื่อฝ่ายผู้บริหารปกครองในคณะสงฆ์ หาทางยุติกิจกรรมการเผยแผ่ศาสนาของพระโพรธิกษด้วยการใช้อำนาจจัดการอย่างเด็ดขาด เช่น มีคำสั่งให้รื้อกุฏิที่ "แคนอโศก" จังหวัดนครปฐม อันเป็นสถานที่

ซึ่งมีผู้นับรัจฉาให้ เป็นที่พำนักปฏิบัติธรรมของพระชาวโศก หรือออกคำสั่งให้พระโศกเปลี่ยนจีวร จากสีกรักเป็นสีเหลือง เหมือนสงฆ์หมู่ใหญ่ทั่วไป ซึ่งพระโพธิรักษ์ไม่เห็นด้วย เพราะถือว่าใน พระวินัยนั้นพระพุทธองค์ทรงบัญญัติไม่ให้ภิกษุใช้จีวรสีเหลือง และเหตุการณ์ที่เป็นจุดสำคัญคือ ได้มีคำสั่งบีบบังคับอุปัชฌาย์ของพระโพธิรักษ์ให้ตัดพระโศกออก มิเช่นนั้นจะถอดออกจาก ตำแหน่ง ทำให้อุปัชฌาย์ซึ่งมีอายุมากและอาพาชอยู่แล้วมีอาการหนักขึ้น พระโพธิรักษ์เห็น ว่าเรื่องนี้อาจเป็นเหตุทำให้อุปัชฌาย์ป่วยหนักถึงชีวิตได้ ในที่สุดเลยตัดสินใจพาพระโศกจำนวน ๒๑ รูป ประกาศแยกตัวจากการปกครองของมหาเถรสมาคม เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๘ โดยไม่อยู่ภายใต้การอำนวยการของฝ่ายคณะปกครองสงฆ์อีกต่อไป เพื่อจะได้ไม่คงอาศัยอุปัชฌาย์เป็น เครื่องบีบบังคับครอบงำ และจะได้ทำงานเผยแผ่พุทธศาสนาตามแนวทางที่ท่านเห็นว่าถูกต้องได้ สะทวักยิ่งขึ้น ^๒

เมื่อประกาศแยกตัวออกจากการปกครองของมหาเถรสมาคมแล้ว หมู่สงฆ์ของ ชาวโศกก็ได้เริ่มวางระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการปกครองคณะสงฆ์ของตน โดยยึดเอา พระธรรมวินัยเป็นหลักปฏิบัติ

ฐานะความเป็นภิกษุในพุทธศาสนาของพระชาวโศก

ได้มีเสียงกล่าวโจมตีว่าพระชาวโศกเป็นพระเถื่อนซึ่งไม่มีฐานะเป็นภิกษุในพุทธศาสนา เพราะการแยกตัวออกจากการปกครองของมหาเถรสมาคมนั้น เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย นอกจากนี้พระชาวโศกก็บวชกันเองโดยไม่ต้องถวายหลักพระธรรมวินัย เช่น ไม่มีโบสถ์ สำหรับทำสังฆกรรม หรือไม่มีอุปัชฌาย์ที่มีคุณสมบัติถูกต้อง เป็นต้น

ในเรื่องนี้พระโพธิรักษ์กล่าวแล้วว่า การประกาศแยกตัวออกจกมหาเถรสมาคม นั้น ไม่มีประเด็นใดที่จะถือได้ว่าเป็นการบอกลาสิกขาบทตามหลักที่บัญญัติไว้ในพระวินัย

^๑ พุทธวินัยปิฎก มหาวรรค ภาค ๒ จีวรขันชกะ ข้อ ๑๖๘ พระพุทธเจ้าได้พูดถึงสีจีวร ที่ทรงห้ามไว้ คือ สีคราม เหลือง แดง บานเย็น ดำ แสด และขมพู

^๒ ดู "แถลงการณ์จากคณะสงฆ์"ชาวโศก" ถึงฝ่ายปกครองสงฆ์" ใ้จากภาคผนวก ข. ในวิทยานิพนธ์ของ ทะวัน เกียรติบุญญาฤทธิ. อ้างแล้ว หน้า ๒๖๘ - ๒๗๘.

เลย ถ้าจะถือว่าการคืนใบสุทธิเป็นเครื่องหมายของการบอกลาสิกขาบทตามกฎของมหาเถรสมาคม ท่านก็คืนใบสุทธิหลังจากที่ลาออกจากมหาเถรสมาคมแล้ว ฉะนั้น จะใช้หลักดังกล่าวมาถือว่าท่านบอกลาสิกขาสิกขาจากการเป็นภิกษุในพุทธศาสนาไม่ได้

นอกจากนี้ในการประกาศแยกตัวจากมหาเถรสมาคม ท่านก็ไม่ได้ลาออกเพียงรูปเดียว แต่มีคณะสงฆ์ติดตามมาด้วย ในจำนวนที่มากพอจะทำสังฆกรรมประเภทต่าง ๆ ได้ตามที่พระวินัยบัญญัติ การบวชพระภิกษุในคณะสงฆ์ของท่านจึงเป็นไปอย่างถูกต้องโดยไม่มีผิดพระวินัย สำหรับเรื่องโบสถ์ที่จะทำสังฆกรรม และคุณสมบัติของตัวอุปัชฌาย์นั้น ก็มีเงื่อนไขครบตรงตามที่พระวินัยกำหนดไว้เช่นกัน แม้จะไม่ตรงกับกฎระเบียบที่มหาเถรสมาคมตราขึ้นก็ตาม แต่ในเมื่อคณะสงฆ์ของท่านลาออกจากมหาเถรสมาคมแล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นต้องปฏิบัติตามระเบียบของมหาเถรสมาคมดังกล่าว ครบใจที่ท่านและคณะสงฆ์ชาวอโศกยังปฏิบัติเคร่งครัดอยู่ในหลักแห่งพระธรรมวินัย ครบนั้นก็ไม่มีเหตุผลใดจะมากล่าวอ้างได้ว่าตัวของท่านและคณะสงฆ์ของท่านไม่ใช่พระภิกษุในพุทธศาสนา

ส่วนในแง่ที่มีผู้กล่าวหาว่า พระอโศกเป็นพระเถื่อนซึ่งไม่คงด้วยกฎหมายนั้น เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ประกอบกับกฎหมายรัฐธรรมนูญที่เปิดโอกาสให้คนไทยมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา และจำเป็นต้องตีความ พ.ร.บ. ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญตามหลักนิติศาสตร์แล้ว ก็ไม่มีข้อที่จะกล่าวได้ว่าคณะสงฆ์ชาวอโศก เป็นคณะสงฆ์ที่ผิดกฎหมาย

ฐานะของนักบวชหญิงชาวอโศก

ได้มีข้อกล่าวโจมตีว่า การอนุญาตให้มีนักบวชหญิงของชาวอโศกนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย เพราะภิกษุณีหมดสิ้นไปแล้วจากพุทธศาสนา (แบบเถรวาท) และโดยเจตนารมณ์ของพระพุทธองค์ก็ไม่ประสงค์จะให้มียกบวชหญิงเท่าไร ด้วยเหตุนี้จะเป็น

ช่องทางทำให้พุทธศาสนาเสื่อมเร็วขึ้น จึงพยายามวางกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อถ่วงน้ำหนักขุมทรัพย์
บวชได้โดยยาก จะได้หมดไปเอง ฉะนั้นการรับนักบวชหญิงของชาวอโศกจึงเป็นการกระทำที่
ไม่ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของพระธรรมวินัย

แต่ในเรื่องนี้ชาวอโศกก็มีเหตุผลที่แข็งแรงว่า เนื่องจากนักบวชหญิงในรูปแบบของแม่ชี
ที่มุ่งชาวห่มขาวในสังคมไทยนั้นมีฐานะที่ตกต่ำ และมีสถานภาพที่ไม่เอื้อต่อการประพฤติปฏิบัติ
ธรรมในชั้นสูง ฉะนั้นเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้หญิงผู้มีสิทธิ์ที่จะประพฤติปฏิบัติธรรมในชั้นตอน
ที่สูงขึ้น จนถึงขั้นเป็นอนาคตาภิกที่มิใช่เงินทอง แต่อาศัยการบิณฑบาตเลี้ยงชีพ อันเป็นแบบ
วิถีการดำเนินชีวิตของนักบวชที่ทั้งโลกแล้วอย่างแท้จริง สมกับการเป็นนักบวชโดยแท้ ชาวอโศก
จึงได้กำหนดรูปแบบของนักบวชหญิงขึ้นใหม่ ให้แตกต่างจากรูปแบบของแม่ชีมุ่งชาวห่มขาว ที่
รู้จักกันแต่เดิม และเรียกชื่อนักบวชหญิงของชาวอโศกในรูปแบบใหม่นี้ว่า "สิกขมาต" โดยนัก
บวชหญิงของชาวอโศกนี้มิใช่ภิกษุณีอย่างที่มีผู้เข้าใจผิด แต่เป็นเพียงผู้ประพฤติปฏิบัติธรรมใน
อีกรูปแบบหนึ่งซึ่งสมาทานรักษาศีล ๑๐ มีฐานะเหมือนสามเณรเท่านั้น การแต่งกายของ
"สิกขมาต" จะครองผ้าเหมือนแม่ชีทั่วไป เพียงแต่ใช้ผ้ายอมผาดเป็นสีกรีกแทนที่จะใช้ผ้าขาว
เหมือนแม่ชีอื่น ๆ

นอกจากนี้ ในการบัญญัติรูปแบบของนักบวชหญิงที่เรียกว่า "สิกขมาต" ขึ้นใหม่ ก็ได้มีการ
การวางระเบียบและขั้นตอนต่าง ๆ ในการควบคุมอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์
ของพระธรรมวินัย และตรงตามพุทธประสงค์ที่เล็งเห็นความเสื่อมของศาสนา อันอาจเกิดเนื่อง
มาจากการรับนักบวชหญิงเช่นกัน (ดังจะเห็นได้จากระเบียบขั้นตอนในการบวชสิกขมาตที่จะกล่าว
ต่อไป) การบัญญัติให้มีรูปแบบของนักบวชหญิงขึ้นใหม่ จึงไม่มีอะไรที่แย้งกับหลักมหาปเทศ
อันเป็นหลักการที่พระพุทธองค์ทรงกำหนดไว้เป็นแนวทางในการตราระเบียบข้อปฏิบัติใหม่ ๆ ขึ้น
ในพุทธศาสนา เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับปริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย

ระเบียบวิธีการบวชพระและสิกขมาตชาวอโศก

การบวชของพระและสิกขมาตชาวอโศกนั้น จะต้องผ่านการฝึกฝนปฏิบัติอย่างเคร่งครัด
และคัดเลือกเป็นชั้นตอนก่อนที่จะเข้าสู่ฐานะของการเป็นนักบวชโดยสมบูรณ์ ทั้งนี้เพื่อถ่วงถ่วง

เอาเฉพาะบุคคลที่หวังประพฤติกฎปฏิบัติพรหมจรรย์อย่างแท้จริง เข้ามาบวชในพุทธศาสนาเท่านั้น อันจะเป็นการบวชที่ตรงตามจุดมุ่งหมายเดิมแท้ มิใช่บวชกันตามจารีตประเพณีอย่างหละหลวม ซึ่ง เป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้พุทธศาสนาเสื่อมต่ำลง

สำหรับขั้นตอนในการบวชของพระและสิกขมาตชาวอโศก จะมีขั้นตอนในการปฏิบัติหลายขั้นตอน ในขั้นแรกผู้ที่ประสงค์จะสมัครเป็นนักบวช ต้องฝึกสมาทานรักษาศีล ๘ และเข้ามากลุมคล้อยอยู่กับหมู่กลุ่มชาวอโศกในฐานะเป็นอารามิก หรือ อารามิกาก่อนอย่างน้อย ๑ ปี จากนั้นจึงจะมีสิทธิ์ยื่นความจำนงขอสมัครบวชเป็นลาลักษณ์อักษร และเปลี่ยนฐานะขึ้นเป็น "ปะ" อันย่อมาจากคำว่า "ปฏิบัติ" โดยต้องอยู่ในฐานะปะเป็นเวลาอย่างน้อย ๔ เดือน สำหรับชาย และ ๒ เดือนสำหรับหญิง เมื่อครบกำหนดเวลาของการบำเพ็ญในฐานะ "ปะ" แล้ว ก็จะมีสิทธิ์ขอเลื่อนฐานะขึ้นเป็นผู้เตรียมตัวบวช ซึ่งเรียกว่า "นาค" สำหรับชาย และเรียกว่า "กรีก" สำหรับหญิง โดยฝ่ายชายจะต้องอยู่ในฐานะนาคเป็นเวลาอย่างน้อย ๔ เดือน จึงจะมีสิทธิ์ขอเลื่อนฐานะขึ้นบวชเป็นสามเณร แล้วต้องอยู่ในฐานะสามเณรไปก่อนอย่างน้อยอีก ๔ เดือน จึงมีสิทธิ์ที่จะขอบวชเลื่อนฐานะขึ้นเป็นพระภิกษุโดยสมบูรณ์ ส่วนฝ่ายหญิงนั้นจะต้องอยู่ในฐานะ "กรีก" เป็นเวลาอย่างน้อย ๑ ปี ๒ เดือน จึงจะมีสิทธิ์ขอเลื่อนฐานะขึ้นเป็นสิกขมาต ซึ่งเป็นนักบวชหญิงของชาวอโศกได้

ในกรณีที่ เป็นพระภิกษุจากที่อื่นประสงค์จะสมัครเข้ามาอยู่ในคณะสงฆ์ชาวอโศก จะต้องเข้ามาทดสอบปฏิบัติร่วมกันในฐานะของพระอาคันตุกะก่อนอย่างน้อย ๑ ปี ถ้าแน่ใจก็ขอสมัครเป็นพระอาคันตุกะลงทะเบียนได้ โดยต้องมีหนังสืออนุญาตจากอุปัชฌาย์เดิมเป็นหลักฐานด้วย จากนั้นต้องอยู่ในฐานะพระอาคันตุกะลงทะเบียนต่อไปอีก ๑ ปี ๒ เดือน จึงจะมีสิทธิ์ขอเข้าร่วมเป็นนักบวชในคณะสงฆ์ชาวอโศกโดยสมบูรณ์

ซึ่งในการเลื่อนฐานะทุกขั้นต่อนั้น จะต้องแจ้งความจำนงต่ออุปัชฌาย์ แล้วอุปัชฌาย์จะนำเข้ามาหมู่ ขอให้หมู่สงฆ์พิจารณาเพื่อลงมติก่อน ต่อเมื่อมติสงฆ์เห็นพ้องต้องกันเป็นเอกฉันท์ จึงจะเลื่อนฐานะขึ้นได้ หากพิจารณาเห็นว่ายังไม่ควรให้เลื่อนฐานะ ก็จะให้อยู่ในฐานะเดิมต่อไปอีกตามระยะเวลาที่หมู่สงฆ์กำหนด เมื่อผ่านการพิจารณาและลงมติจากหมู่สงฆ์อันถือเป็น การบวชโดยปรกติเรียบร้อยแล้ว ก็จะมีการกำหนดวันทำพิธีบวชโดยสมมติอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้

พ่อแม่หรือญาติพี่น้อง ใ้มีโอกาสมาร่วมอนุโมทนาในงานวชิรศรัทธา

อนึ่ง นักบวชของชาวอโศกที่สมาทานศีลตั้งแต่ศีล ๑๐ ขึ้นไป จะมีทรัพย์สินสมบัติใด ๆ ไว้ในครอบครองไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นสังฆารัมภีร์หรือสังฆารัมภีร์ แม้แต่ในทางนิตินกรรม ถ้ายังมีชื่อเป็นเจ้าของทรัพย์สินใด ๆ จะต้อง เข้ามอบให้คนอื่นหมด และถ้ามีคู่สมรสก็จะต้อง จดทะเบียนหย่าให้เป็นที่เรียบร้อยด้วย ก่อนที่จะเลือนฐานะขึ้นเป็นนักบวชโดยสมบูรณ์ ทั้งนี้ เพื่อให้ถูกต้องตามแก่นสารของศีลที่สมาทานอย่างแท้จริง มิใช่รับศีลแต่เพียง เป็นรูปแบบพิธีกรรมเท่านั้น

นอกจากนี้สำหรับในฝ่ายนักบวชหญิงชาวอโศก ก็ยังมีการวางเงื่อนไขข้อจำกัดที่จะ ช่วยป้องกันไม่ให้นักบวชฝ่ายหญิง เติบโตมากไปจนอาจเป็นผลเสียต่อพุทธศาสนาในระยะยาวคือ มีการกำหนดอัตราส่วนของการมี "สิกขมาต" คือ "ภริกา" (ผู้เตรียมตัวบวช) และคือ "ประหฺณง" (ผู้ปฏิบัติ) ไว้ = ๒ : ๑ : ๒ กล่าวคือ การมีสิกขมาต ๒ รูป จะมีภริกาได้ ๑ คน และมีประหฺณงได้ ๒ คน ถ้าสิกขมาตทั้งหมดของชาวอโศกที่ยังมีชีวิตอยู่ในโลกนี้มีจำนวนต่ำกว่า ๒ รูป ก็หมายความว่า จะรับ "ประหฺณง" ไม่ได้เลย และจำนวนของสิกขมาตก็จะต้องสัมพันธ์ กับจำนวนของพระในอัตราส่วน ๑ : ๔ ด้วย เช่น ถ้าพระชาวอโศกมีจำนวน ๘๒ รูปก็จะ อนุญาตให้มีสิกขมาตได้ไม่เกิน ๒๔ รูป เป็นต้น

ภายใต้ระเบียบการคัดเลือกที่เข้มงวดดังกล่าว ปัจจุบันจึงมีพระอโศกเพียง ๒๘รูป สิกขมาต ๑๗ รูป และสามเณร ๕ รูป (สถิติเมื่อวันประชุมใหญ่ประจำปีของพระชาวอโศก คนเดือนพฤศจิกายน ๒๕๒๔)

ดูรายละเอียดต่าง ๆ ได้จาก "กฎ - ระเบียบของชาวอโศก" ซึ่งติดต่อยืมได้ที่พุทธสถานสันติอโศก.

กิจวัตรของชาวอโศก

ในแต่ละวันกิจวัตรของชาวอโศกในพุทธสถานแต่ละแห่งจะเริ่มกันตั้งแต่การตีระฆัง ตอนเช้าเวลาประมาณ ๐๓.๐๐ น. และระหว่างเวลา ๐๓.๓๐ - ๐๖.๐๐ น. จะเป็นการทำวัตรเช้า โดยมีการสวดมนต์บทสั้น ๆ เพื่อเป็นพุทธานุสติ ชัมมานุสติ และสังฆานุสติ จากนั้นพระผู้ใหญ่นั้นเป็นกันเฑหรือเป็นประธานสงฆ์จะชี้สาธยายธรรม ซึ่งอาจนำเอาพระสูตรต่าง ๆ มาอ่านและขยายความสัจกัณบ้าง หรืออบรมกันในเรื่องเกี่ยวกับข้อปฏิบัติที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงขณะนั้น ๆ บ้าง จนถึงเวลาประมาณ ๐๖.๐๐ น. ก็จะออกบิณฑบาตไปรศัสต์ จากนั้นระหว่างเวลา ๐๘.๐๐ - ๑๐.๐๐ น. จะเป็นช่วงฉันภัตตาหาร โดยจะมีการแสดงธรรมก่อนฉันอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ญาติโยมที่มาร่วมทำบุญหรือนำอาหารมาถวาย ได้มีโอกาสฟังธรรม หลังจากฉันเสร็จจะแยกย้ายกันไปช่วยทำงานด้านต่าง ๆ ตามความถนัดและสมัครใจ จนถึงเวลา ๑๗.๐๐ - ๑๘.๐๐ น. จะเป็นการทำวัตรเย็น ซึ่งมีการนั่งเจโตสมถะกัน หรือในบางวันก็อาจจัดกิจกรรมอย่างอื่นตามความเหมาะสม เช่น มีการฉายวิดีโอธรรม อันเป็นการประยุกต์เอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการสอนธรรมะอีกลักษณะหนึ่ง เป็นต้น

นอกเหนือจากนี้ในแต่ละสัปดาห์ นักบวชชาวอโศกและผู้นับถือปฏิบัติธรรมในระดับต่าง ๆ ยังมีการประชุมพบปะกันเนื่อง ๆ เช่น ประชุมพระชาวอโศกทุกวันพุธ ประชุมปะ, นาค, สามเณร ในทุกวันอังคาร หรือประชุมผู้นับถือปฏิบัติธรรมฝ่ายหญิงในทุกวันจันทร์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อจะได้พบปะหารือ ทบทวนและปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการปฏิบัติธรรม ในการใช้ชีวิตร่วมกัน ตลอดจนแก้ไขปัญหาในการทำงานที่เกิดขึ้น เป็นต้น

ส่วนในวันพระขึ้น ๑๕ ค่ำ และแรม ๑๕ ค่ำ ก็จะมีการลงปาฏิโมกข์กันเป็นปกติตามพระวินัย ซึ่งในการสวดพระปาฏิโมกข์นี้จะไม่ทำกันเพียงแต่ให้ เป็นจารีตพิธีกรรมอย่างหนึ่งเท่านั้น แต่จะนำเอาพระวินัยมาทบทวนกัน ถ้าผู้ใดทำผิดวินัยข้อใดก็จะต้องปลงอาบัติหรือสารภาพความผิดของตนออกมาจริง ๆ ให้หมู่สงฆ์รับรู้ แล้วหมู่สงฆ์ก็จะกำหนดโทษต่าง ๆ ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในพระวินัย โดยมีใช้ปลงอาบัตินั้นเป็นเพียงพิธีกรรมอย่างหนึ่งเท่านั้น

บทบาทการทำงานด้านศาสนาของชาวอโศก

นับตั้งแต่เริ่มมีการก่อตั้งของกลุ่มพุทธบริษัทชาวอโศกในปี ๒๕๑๖ เป็นต้นมา กิจกรรมในการทำงานเผยแพรศาสนาของชาวอโศกก็ค่อย ๆ ขยายตัวกว้างขึ้นโดยลำดับ จนประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้มีผู้ศรัทธาเลื่อมใส บริจาคทรัพย์สิน และร่วมกันก่อตั้งเป็นมูลนิธิขึ้น ชื่อว่า มูลนิธิธรรมสันติ เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๒๐ เพื่อเป็นองค์กรนิติบุคคลที่ช่วยส่งเสริมการทำงานเผยแพรพุทธศาสนาของชาวอโศก ปัจจุบันชาวอโศกมีพุทธสถาน ๔ แห่งที่เป็นศูนย์กลางการทำงานด้านศาสนา ซึ่งอยู่ภายใต้ความดูแลของมูลนิธิธรรมสันติ คือ

๑. พุทธสถานสันติอโศก ก่อตั้งเมื่อ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๘
ที่อยู่ ๒๔/๑ ซอยเทียมพร แขวงคลองกุ่ม เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ
๒. พุทธสถานศิระอโศก ก่อตั้งเมื่อ ๒๓ มกราคม ๒๕๑๘
ที่อยู่ บ้านกระแซงใหญ่ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
๓. พุทธสถานศาลืออโศก ก่อตั้งเมื่อ ๖ มิถุนายน ๒๕๑๘
ที่อยู่ ตำบลโคกเคี้ยว อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์
๔. พุทธสถานปฐมอโศก ก่อตั้งเมื่อ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๒๓
ที่อยู่ ๖๖ หมู่ ๕ ถนนพระประโทน ๑๑ จังหวัดนครปฐม

อย่างไรก็ตาม เมื่อกิจกรรมการทำงานเผยแพรศาสนาเริ่มกว้างขึ้น ในปี ๒๕๒๔ ก็มีฝ่ายคฤหัสถ์ชาวอโศกอีกกลุ่มหนึ่ง ร่วมกันก่อตั้งมูลนิธิขึ้นอีกมูลนิธิชื่อว่า "กองทัพธรรมมูลนิธิ" เพื่อสนับสนุนการเผยแพรหลักธรรมของพุทธศาสนาออกไปในวงกว้าง และชักนำประชาชนให้หันมาสนใจการประพฤติศีล ปฏิบัติธรรม ตลอดจนบำเพ็ญ ทอดกฐนถวายนธธรรม

---

* คูประวัติการก่อตั้งและรายละเอียดอื่น ๆ เกี่ยวกับมูลนิธิธรรมสันติได้ในหนังสือ แสงสุญ เล่มที่ ๑ หน้า ๘๖-๑๒๑.

ต่าง ๆ ที่อุทิศกิจกรรมของคนในสังคมไทยให้เสื่อมค่าลง โดยมีพลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นผู้เริ่มก่อการ และเป็นประธานของกองทัพธรรมมูลนิธิคนปัจจุบัน

นอกเหนือจากนี้ เมื่อปี ๒๕๒๗ ชาวอโศกก็ได้จัดตั้งสมาคมขึ้นอีกองค์กรหนึ่ง ชื่อว่า สมาคมผู้ปฏิบัติธรรม เพื่อให้เป็นองค์กรทางนิตยบุคคลอีกองค์กรหนึ่งซึ่งช่วยรองรับการทำงานทางค่านศาสนา ปัจจุบันสมาคมผู้ปฏิบัติธรรมมีสมาชิกประเภทต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น ๒๓,๒๔๔ คน

สำหรับกิจกรรมในการเผยแพร่ศาสนาของชาวอโศกที่เป็นหลัก ได้แก่

๑. งานผลิตหนังสือเผยแพร่ธรรมะ

การผลิตหนังสือธรรมะของชาวอโศกนั้น มีทั้งที่เป็นหนังสือธรรมะทั่วไป^๒ และหนังสือที่เป็นวารสารประจำ ซึ่งปัจจุบันมีอยู่ ๓ ฉบับ ได้แก่

ก. สัตตฺยสาสน์แสงสุญ เป็นวารสารราย ๓ เดือน ที่พิมพ์เผยแพร่แก่สมาชิกและผู้สนใจทั่วไป เริ่มออกฉบับแรกเมื่อเดือน ตุลาคม ๒๕๒๑ ปัจจุบันมียอดพิมพ์ครั้งละ ๓๐,๐๐๐ เล่ม

ข. สารอโศก เป็นวารสารรายเดือนสำหรับแจกจ่ายภายในหมู่ชาวอโศกที่ได้ปฏิบัติธรรมจริงจังจนเห็นผลระดับหนึ่งแล้ว เนื้อหาของหนังสือส่วนใหญ่จะเป็นการสะท้อนถึงความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรมของสมาชิกชาวอโศก ตลอดจนรายงานกิจกรรมต่าง ๆ ในรอบเดือนที่ผ่านมา หนังสือสารอโศกนี้เริ่มออกฉบับแรกเดือน สิงหาคม ๒๕๒๐ ปัจจุบันมีจำนวนยอดพิมพ์ครั้งละ ๗,๐๐๐ เล่ม

^๑ ข้อมูลจากรายงานการประชุมของสมาคมผู้ปฏิบัติธรรม ประจำเดือนตุลาคม ๒๕๒๔.

^๒ กุสโลติการพิมพ์หนังสือธรรมะประเภทต่าง ๆ ของชาวอโศก ระหว่างเดือนเมษายน - มิถุนายน ใน สัตตฺยสาสน์แสงสุญ ฉบับที่ ๒๒ ปีที่ ๖ เล่มที่ ๓ กรกฎาคม-กันยายน พ.ศ.๒๕๑๔ หน้า ๒๒๗ - ๒๒๘.

ค. คอกหญ้า เป็นวารสารราย ๒ เดือน สำหรับแจกแก่สมาชิกของสมาคมผู้ปฏิบัติธรรม เนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นธรรมะทั่วไป หนังสือคอกหญ้านี้เริ่มออกฉบับแรกเดือน มกราคม ๒๕๒๔ ปัจจุบันมียอดพิมพ์จำนวนครั้งละ ๒๐,๐๐๐ เล่ม

๒. งานด้านธรรมบริการ แบ่งออกเป็นหลายแผนก คือ

ก. ธรรมปริกรรม ทำหน้าที่บริการแจกจ่ายหนังสือธรรมะ ทบจดหมาย และแก้ปัญหาวิตถ์ต่าง ๆ ซึ่งนับวันก็มีผู้มาขอรับบริการมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากสถิติขอจดหมายรับเข้าเดือนเมษายน มี ๑,๓๐๗ ฉบับ เดือนพฤษภาคม ๑,๕๔๗ ฉบับ และเดือนมิถุนายน ๒,๑๗๘ ฉบับ

ข. ธรรมโสต - ทำหน้าที่บริการด้านเทปธรรมะให้แก่สมาชิกและผู้สนใจทั่วไป สำหรับเทปสมาชิกจะเป็นเทปหมุนเวียนเปลี่ยนกันส่งระหว่างสมาชิกคราวละ ๑ กลองใหญ่ (๑๒ ม้วน) ยอดสมาชิกถึงเดือนมิถุนายน ๒๕๒๔ มีจำนวนทั้งสิ้น ๑,๑๒๐ ราย สำหรับเทปจำหน่ายจะเป็นเทปชนิดเกรดเอ จำหน่ายในราคาตลับละ ๒๐ บาท สถิติการจำหน่ายตั้งแต่เดือน เมษายน - มิถุนายน มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๓,๔๑๑ ม้วน

ค. ธรรมภาพ - บริการให้พิมพ์ชุดนิทรรศการทางธรรมะ เพื่อไปจัดแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ ยอดของผู้นมาติดต่อขอยืมไปจัดแสดง ระหว่างเดือน เมษายน - มิถุนายน มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๐ ราย

ง. ธรรมฉาย ทำหน้าที่ผลิตภาพนิ่ง (สไลด์) ประกอบเสียง ซึ่งได้รับความสนใจมีผู้ติดต่อขอยืมไปเผยแพร่ตามที่ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น สถิติระหว่างเดือน เมษายน - มิถุนายน มีผู้ติดต่อขอยืมไปฉายตามวัดต่าง ๆ ๔๓ แห่ง, สถานศึกษา ๓๖ แห่ง, หน่วยงานราชการและเอกชน ๑๕ แห่ง เป็นต้น

จ. วิดีโอธรรม เป็นแผนกใหม่ที่เพิ่มเปิดบริการ ปัจจุบันมียอดเทปวิดีโอ ๑๐๐ ม้วน สถิติที่มีผู้ขอยืมไปเผยแพร่ระหว่างเดือน เมษายน - มิถุนายน คือไปฉายตามวัด

ต่าง ๆ ๑๘ แห่ง สถานศึกษา ๑๓ แห่ง หน่วยราชการและเอกชน ๗๓ แห่ง

๓. งานค่านการเผยแพร่ธรรมนอกสถานที่

ในปีหนึ่ง ๆ พระและนักบวชหญิงชาวอโศก จะได้รับกิจนิมนต์ไปแสดงธรรมและเผยแพร่ธรรมในโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ เช่น กิจนิมนต์ที่ไปร่วมปาฐกถาธรรมหรืออภิปรายตามสถาบันต่าง ๆ กิจนิมนต์แสดงธรรมในงานศพ กิจนิมนต์ไปปักกลดแสดงธรรมพร้อมธรรมฉายและธรรมยนต์ นอกจากนี้ก็มีกิจนิมนต์พิเศษที่ไปเผยแพร่ธรรมนอกสถานที่อย่างเต็มรูปแบบ เป็นหมู่กลุ่มใหญ่ โดยมีพิธีการชุดต่าง ๆ พร้อมธรรมฉาย ธรรมยนต์และโรงทานไปเผยแพร่ด้วย

๔. งานอบรมธรรมและงานประจำปีของชาวอโศก

นอกเหนือจากวันสำคัญต่าง ๆ ในทางพุทธศาสนาแล้ว ในแต่ละปีชาวอโศกจะมีงานอบรมธรรมที่สำคัญ ๆ และงานประจำปีที่เป็นการประชุมชาวอโศกจากจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศหลายงาน คือ

ก. งานวันปีใหม่ จะจัดในช่วงต่อระหว่างวันสิ้นปีเก่าและวันขึ้นปีใหม่ เป็นเวลาประมาณ ๒ - ๓ วัน

ข. งานปลูกเสกพระแท่น ๆ ของพุทธ เป็นงานอบรมธรรมประจำปีที่เกิดขึ้น ณ พุทธสถานคีรีระอโศก จังหวัดศรีสะเกษ งานนี้จะจัดในช่วงใกล้วันมาฆบูชาของแต่ละปี เป็นเวลา ๑ สัปดาห์ ระหว่างงานผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องสมาทานรักษาศีล ๘ เป็นอย่างน้อยแต่งกายเรียบง่าย รับประทานอาหารมังสวิรัต วันละมื้อเดียว ไม่นอนกลางวัน เลิกละสิ่งเสพติดทุกชนิด และนอนตามโคนไม้หรือศาลาโดยไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นต้น ตลอดงานจะมีการอภิปรายและแสดงธรรมในช่วงต่าง ๆ ตั้งแต่ตอนเช้ามืด ช่วงก่อนฉันภัตตาหาร ช่วงบ่าย และช่วงเย็นของแต่ละวัน สำหรับสถิติผู้ร่วมงานปลูกเสกฯ ประจำปี ๒๕๑๔ มีผู้มาร่วมงานจำนวนทั้งสิ้น ๑,๒๖๐ คน โดยมาจากจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ๒๔ จังหวัด

ค. งานพุทธาภิเษกสุทธยอกปาฏิหาริย์ มีลักษณะเหมือนกับการปลุกเสกพระแท่น ๆ ของพุทธ แต่จัดขึ้น ณ พุทธสถานศาลือโสภ จังหวัดนครสวรรค์ โดยจัดในช่วงต้นเดือนเมษายนของแต่ละปี เป็นเวลา ๑ สัปดาห์ สำหรับสถิติของผูมาร่วมงานพุทธาภิเษกในปีต่าง ๆ คือ การจัดงานครั้งแรกปี ๒๕๒๐ มีจำนวน ๑๐๒ คน, ครั้งที่ ๒ ปี ๒๕๒๑ มีจำนวน ๒๒๖ คน, ครั้งที่ ๓ ปี ๒๕๒๒ มีจำนวน ๓๓๑ คน, ครั้งที่ ๔ ปี ๒๕๒๓ มีจำนวน ๔๔๕ คน, ครั้งที่ ๕ ปี ๒๕๒๔ มีจำนวน ๗๐๐ กว่าคน, ครั้งที่ ๖ ปี ๒๕๒๕ มีจำนวน ๘๖๖ คน, ครั้งที่ ๗ ปี ๒๕๒๖ มีจำนวน ๑,๑๘๖ คน, ครั้งที่ ๘ ปี ๒๕๒๗ มีจำนวน ๑,๔๑๕ คน, และครั้งที่ ๙ ปี ๒๕๒๘ มีจำนวน ๑,๕๗๔ คน

ง. งานอโศกราชกติก ตรงกับวันที่ ๕ มิถุนายน ของแต่ละปี ในวันที่จะถือเป็นวันรำลึกถึงการก่อตั้งหมู่กลุ่มชาวอโศก และเป็นวันที่ตรงกับวันเกิดของพระโพธิสัตว์ กวญ โดยปกติจะมีการจัดงานกันเป็นการภายใน ณ พุทธสถานปฐมอโศก จังหวัดนครปฐม

จ. งานวันมหาปวารณาและวันเกิดหมู่บ้านโครงการปฐมอโศก ในแต่ละปี ชาวอโศกจะกำหนดเอาช่วงอาทิตย์แรกหลังออกพรรษาแล้ว เป็นวันประชุมใหญ่ประจำปีของพระชาวอโศกทั้งหมด เพื่อพิจารณาดังข้อบกพร่องในช่วงปีที่ผ่านมา วางระเบียบใหม่ ๆ ตลอดจนกำหนดนโยบายในการทำงานสำหรับปีต่อไป และภายหลังจากการประชุมใหญ่ประจำปีแล้ว จะมีงานระลึกถึงการก่อตั้งหมู่บ้านโครงการปฐมอโศก ซึ่งเป็นโครงการที่เพิ่งเริ่มก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๒๗ โดยมีวัตถุประสงค์จะสร้างชุมชนชาวพุทธที่สามารถเลี้ยงตัวเองในค้ำต่าง ๆ และเป็นอิสระจากการถูกกำหนดโดยอุฏฐการบริโภคนิยมในสังคมอุตสาหกรรมก้าวหน้า ซึ่งมีให้คนมีทัศนะในการมองชีวิตมีคติเดียว คือมองความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีว่าเป็นพื้นฐานสำคัญเพียงอย่างเดียวที่จะตอบสนองจุดหมายของความเป็นมนุษย์ ในวันเกิดหมู่บ้านโครงการปฐมอโศกนี้ นักบวชของชาวอโศก รวมทั้งพระจากนิกายอื่น ๆ ในพุทธศาสนาที่มาร่วมงานไม่ว่าจะเป็นฝ่ายเถรวาทหรือมหานิกาย และไม่ว่าจะเป็นนิกายธรรมยุตหรือมหานิกาย จะเดินบิณฑบาตในบริเวณหมู่บ้านโครงการปฐมอโศก เหมือนกับงานตักบาตรเทโวที่พากันทั่วไปในช่วงวันออกพรรษา

สรุป

จากประวัติความเป็นมาและบทบาทการทำงานทางศาสนศาสตร์ของชาวอโศกซึ่งที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ากลุ่มชาวพุทธอโศกมีลักษณะเป็นขบวนการปฏิรูปทางศาสนาที่พยายามจะกลับไปสู่การประพฤติปฏิบัติให้ตรงตามเจตนารมณ์ของพระธรรมวินัยและหลักคำสอนดั้งเดิมในพุทธศาสนา ปรากฏการณ์ดังกล่าวมีรูปรอยบางส่วนที่คล้ายคลึงกับการปฏิรูปคริสตศาสนาในสมัยกลาง เมื่อมาทบทวนดูเฉพาะกลุ่มหนึ่งประกาศแยกตัวจากการปกครองของวาติกัน เนื่องจากเห็นว่า การพยายามเรียกร้องให้มีการปฏิรูปศาสนาจากภายในระบบ เพื่อให้คริสตจักรมีความบริสุทธิ์ขึ้นนั้นปราศจากผลสำเร็จ

ขบวนการปฏิรูปศาสนาของกลุ่มพุทธบริษัทชาวอโศก จึงเป็นกระแสการเปลี่ยนแปลงอันหนึ่งในสังคมที่น่าจับตามอง และเป็นตัวแบบของการศึกษาที่อาจจะช่วยให้เข้าใจถึงปัญหาความขัดแย้งทางศาสนา ตลอดจนปัญหาการตีความหลักคำสอนทางศาสนา ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่เคยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ ๆ ในประวัติศาสตร์ของมนุษยมาแล้ว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นายสมัย เศรษฐบุณฺสุสร้าง เกิดเมื่อวันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๐๐ ที่ กรุงเทพมหานคร จบการศึกษาปริญญาเกสัชศาสตร์บัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๓

สำหรับประสบการณ์ในด้านการศึกษาพุทธศาสนานี้ เคยไปศึกษาปฏิบัติธรรม ๗ ส่วนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในช่วงปีภาคฤดูร้อนปี พ.ศ. ๒๔๑๘ และ ๒๔๑๙ เคยไปศึกษาปฏิบัติธรรม ๗ ถ้ำพระโพนสี จังหวัดสระบุรี ในช่วงปีภาคฤดูร้อน ปี พ.ศ. ๒๔๒๐ เคยไปศึกษาปฏิบัติธรรม ๗ วัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรราชธานี ในช่วงปีภาคกลางปี พ.ศ. ๒๔๑๘ และ ๒๔๒๑ เคยสมัครอบรมศึกษาปฏิบัติธรรมในโครงการธรรมทายาท ๗ ศูนย์พุทธจักรปฏิบัติธรรม (วัดพระธรรมกาย) และบวชเป็นพระภิกษุในโครงการบวชพระนิสิตนักศึกษาภาคฤดูร้อน โดยไปพักศึกษาปฏิบัติธรรม ๗ วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๑ และเริ่มต้นศึกษาค้นคว้างานด้านศาสนาของกลุ่มชาวอโศกตั้งแต่นั้นปี พ.ศ. ๒๔๒๐ เป็นต้นมา

หน้าที่การงานในปัจจุบัน เป็นข้าราชการทางการเมือง ตำแหน่งผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (ฝ่ายสาธารณสุข)

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย